

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Warszawa, 22 maja 2023 r.
znak sprawy: DŻW.orz.871.65.2023

Pan Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich

Dotyczy: ukształtowania przepisów prawa dotyczących ochrony zwierząt

Szanowny Panie Rzeczniku,

w odpowiedzi na pismo z dnia 23 stycznia 2023 r. (znak II.72.2.1.2019.MH) informuję, że opracowany w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi projekt ustawy o szczególnych rozwiązaniach mających na celu poprawę nadzoru nad zdrowiem i ochroną zwierząt (UC140), zawierający m. in. przepisy zmieniające ustawę o ochronie zwierząt w zakresie regulującym instytucję czasowego odbierania zwierzęcia, nie pozbawiają organizacji społecznych uprawnień do interwencyjnego odbierania zwierząt. Projekt ustawy zawiera przepisy ustanawiające pewne rygory formalne związane z realizacją ww. uprawnienia, co stanowi także odpowiedź na postulaty sformułowane przez Rzecznika Praw Obywatelskich w piśmie z 24 października 2018 r. (V.7202.16.2018.ŁK). Przekazane wówczas cenne uwagi dotyczące praktyki realizacji uprawnienia przewidzianego w art. 7 ust. 3 ustawy o ochronie zwierząt¹⁾ przez organizacje społeczne w zasadniczy sposób pokrywają się z ocenami Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, dlatego w projektowanej ustawie przewidziano regulacje służące wyeliminowaniu takich nieprawidłowości jak:

- 1) nieinformowanie wójta (burmistrza, prezydenta miasta) o interwencyjnym odebraniu zwierzęcia;
- 2) wielokrotne zmiany miejsca przebywania interwencyjnie odebranego zwierzęcia;
- 3) uchylanie się od zwrotu interwencyjnie odebranego zwierzęcia.

Wprowadzony zostanie konkretny termin (obecnie „niezwłocznie”) na poinformowanie wójta (burmistrza, prezydenta miasta) o interwencyjnym odebraniu zwierzęcia, przy czym informacja ta będzie musiała zawierać także wskazanie miejsca przebywania tego zwierzęcia. Niedopełnienia ww. obowiązków będzie stanowiło wykroczenie zagrożone karą grzywny w wysokości od 1000 do 10 000 zł. Tą samą karą będzie zagrożone niepoinformowanie wójta (burmistrza, prezydenta miasta) o zmianie miejsca przebywania interwencyjnie odebranego zwierzęcia. Obowiązkowe będzie także zawiadomienie organów ścigania o możliwości popełnienia przestępstwa znęcania się nad zwierzęciem w przypadku dokonania interwencyjnego odebrania zwierzęcia.

Upoważniony przedstawiciel organizacji społecznej będzie musiał wykonywać swoje zadania w sposób zapewniający jego odróżnienie od instytucji państwowych i samorządowych. Regulacja ta ma na celu eliminację przypadków upodabniania się tych osób, poprzez stosowane nazwy, tytuły czy stroje, np. do przedstawicieli służb, inspekcji lub straży. Podczas interwencyjnych odbiorów zwierząt osoby legitymujące się jako „inspektor ochrony zwierząt”, „komendant straży”, czy „komendant główny”, ubrane w różnego rodzaju paramilitarne uniformy (czasem z pagonami), wywierają psychologiczny nacisk na właścicieli lub opiekunów zwierząt, sugerując swoim wyglądem i sposobem zachowania, a także poprzez posługiwanie się dokumentami imitującymi swoją formą i treścią akty administracyjne, posiadanie uprawnień funkcjonariuszy publicznych z prawem wstępu na teren prywatnej nieruchomości, kontroli warunków utrzymywania zwierząt, czy wydawania nakazów poprawy tych warunków. Takie praktyki organizacji społecznych istotnie utrudniają ustalenie czy interwencji dokonuje podmiot państwowy czy jedynie stowarzyszenie mające w swojej nazwie „straż” czy „inspektorat”. Należy mieć na uwadze, że interwencje tych organizacji często dotyczą osób starszych czy nieporadnych życiowo, nieświadomych, że zwierzę jest im odbierane nie przez funkcjonariusza służb państwowych, a przez wolontariusza organizacji społecznej. Osoba, wobec której podejmowana jest interwencja nie może być wprowadzana w błąd. Także tutaj przewidziano sankcję w postaci kary grzywny.

Odnosząc się do kwestii prawa wejścia upoważnionego przedstawiciela organizacji społecznej na cudzą posesję, przecięcia łańcucha czy rozbicia kłódki – uzasadnieniem

dla tego typu zachowań może być wyłącznie przewidziana w Kodeksie karnym instytucja stanu wyższej konieczności, przy czym w oparciu o przepisy art. 26 Kodeksu karnego może tak działać każdy – pozycja upoważnionego przedstawiciela organizacji społecznej w niczym więc nie różni się w tym względzie od pozycji „zwykłego obywatela”.

Wracając do przepisów projektowanej ustawy, informuję, że wprowadza ona rozwiązanie polegające na tym, by organ uprawniony do wydania decyzji o czasowym odebraniu zwierzęcia nakazywał, w drodze decyzji administracyjnej, organizacji społecznej, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt - zwrot tego zwierzęcia, jeżeli nie potwierdzi zasadności interwencyjnego odebrania zwierzęcia, tj. decyzja o czasowym odebraniu zwierzęcia zostanie uchylona albo sąd nie orzeknie przepadku zwierzęcia, postępowanie karne w tej sprawie zostanie umorzone lub zostanie wydane postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania.

Kolejnymi z proponowanych rozwiązań są m. in.: wprowadzenie zasady obciążania właściciela lub opiekuna czasowo odebranego zwierzęcia kosztami jego utrzymania wyłącznie, jeżeli zostali oni skazani za przestępstwo znęcania się nad tym zwierzęciem; możliwość interwencyjnego odebrania zwierzęcia gospodarskiego jedynie po uprzedniej ocenie jej zasadności dokonanej przez powiatowego lekarza weterynarii po otrzymaniu zawiadomienia od upoważnionego przedstawiciela organizacji społecznej, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt. Zwracam uwagę, że wiele interwencyjnych odbiorów zwierząt kończy się wydaniem przez wójta decyzji odmawiającej ich odebrania, co w ocenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi powinno skutkować zwrotem zwierząt, mamy wówczas do czynienia z sytuacją, w której brak jakiegokolwiek podstawy prawnej uzasadniającej przetrzymywanie zwierząt przez podmiot, który je odebrał. Z uwagi jednak na nieprecyzyjne brzmienie przepisów ustawy o ochronie zwierząt, odebrane zwierzęta zwracane są dopiero, gdy zakończone zostanie postępowanie karne, a sąd nie orzeknie przepadku zwierzęcia lub jeżeli postępowanie karne w tej sprawie zostanie umorzone. Jeśli jednak nawet w takim przypadku zwierzę nie jest zwracane (na istnienie takich przypadków zwrócił uwagę Rzecznik Praw Obywatelskich w piśmie z 2018 r.), właściciel, aby je odzyskać, musi wejść na drogę sądową, co jest sytuacją nie do zaakceptowania.

Projektowana ustawa nie przewiduje wprowadzenia rejestru organizacji społecznych, których upoważnieni przedstawiciele mają możliwość dokonania interwencyjnego odebrania zwierzęcia. Propozycja Pana Rzecznika, zmierzałaby w istocie do wzmocnienia pozycji organizacji społecznych, i jako taka nie jest zgodna z intencją projektodawcy.

Odnosząc się do przedstawionej przez Pana Rzecznika kwestii przypadku zwierzęcia, pragnę poinformować, że zagadnienie to nie było dotąd przedmiotem analiz Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, nie wpływały bowiem żadne sygnały wskazujące na potrzebę nowelizacji art. 35 ust. 3 ustawy o ochronie zwierząt. Mając na względzie praktykę orzeczniczą w tym zakresie, nie wydaje się obecnie, by konieczne było dokonanie wnioskowanej ingerencji legislacyjnej.

Przedstawiając powyższe, informuję Pana Rzecznika, że kierunek projektowanych zmian w ustawie o ochronie zwierząt stanowi w mojej ocenie kompromis pomiędzy ochroną zwierząt, interesem właściciela lub opiekuna zwierzęcia i uprawnieniami organizacji społecznych, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt.

Jednocześnie pragnę poinformować, że ostateczne brzmienie przepisów ustawy o szczególnych rozwiązaniach mających na celu poprawę nadzoru nad zdrowiem i ochroną zwierząt (UC140), zostanie przyjęte w toku prac parlamentarnych.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Krzysztof Cieciora
podsekretarz stanu
/podpisano elektronicznie/

Podstawa prawna:

- (1) ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 572, z późn. zm.).